Toho neuznal nejvyšší soudní dvůr v nálezu svém č. 6821 sb.; odvolává se totiž mylně na to, že § 1336 vytýkaje definici pokuty konvenční vyslovil, že cedent nemůže platně slíbiti konvenční pokuty pro případ nepřesného placení dlužníkova (cessa), a proto ve všeobecném znění nelze schváliti též rozhodnutí čís. 38 rep. nál., že se pokuta konvenční promlčuje dle § 1489 o. o. z. ve 3 letech ode dne nabyté vědomosti.

Jsouc povahou prostředkem utvrzovacím a zjišťovacím, nemůže býti pokuta konvenční žádána, je-li hlavní jednání nemožným nebo nedovoleným, nebo měla-li by pokuta konvenční sledovati účel zákonodárcem zavržený ku př. obmezení při uzavření svazku manželského. Z důvodu tohoto prohlásil § 45 o. o. z. za neplatné vymínění pokuty konvenční pro ten případ, že by některá strana ustoupila od slibu manželského. Zákon ze dne 14. června 1868 č. 62 ř. z. zrušil v § 1 ustanovení § 1336, že nesmí převyšovati při zápůjčkách obnos soudcem přiřknutý pro opozděné placení nejvyšší úroky zákonné; i podléhá pokuta konvenční jistému obmezení co do obnosu jen potud, že může soudcem býti zmírněna, prokáže-li dlužník přehnanost její. Tohoto soudcovského práva zmírňovacího nelze se dle praxe (rozh. č. 9944 sb.) vzdáti, kdežto ve věcech obchodních právo to vůbec místa nemá (čl. 284 obch. zák.).

II. Účinky.

Smluvení konvenční pokuty poskytuje žalobu o zaplacení pokuty a to zásadně i tehdy, když nelze dokázati, že by měl žalobce nějaký zájem na závazku nesplněném. Naproti tomu neosvobozuje zaplacení pokuty konvenční v pochybnosti od splnění smlouvy a neodnímá též promissáři práva žádati za náhradu škody přesahující obnos pokuty konvenční. Nelze všeobecně a zásadně rozhodnouti otázku, zda možno žádati pokutu konvenční, když na straně slibujícího není nižádné viny co do nesplnění smlouvy; zde sluší uvážiti zvláštní okolnosti případu, dle kterých vůle stran po případě vylučuje kladné zodpovědění této otázky.

Pole důlní.

Horní zákon činí rozdíl mezi důlním polem a měrou důlní. Pole důlní jest souhrn několika důlních měr zahrnutých v jedné propůjčce (§ 34 odst. 3 hor. z.). Rozlišování toto není novým; neboť již Agrikola liší demensum (míra důlní) a area fodinarum (pole důlní) [de re metallica lib. IV.].

I. Rozsah polí důlních.

Při udílení báňských měr nedaleko kutiště, které není dosud způsobilé ku propůjčení (§ 44 hor. z.), může kutéř zvoliti směr, ve kterém má býti pole důlní — tvaru pravoúhelníka — prodlouženo (§ 36 hor. z.), nemůže-li se dohodnouti o něčem jiném s osobou žádající o propůjčení pole důlního. Určí-li se délka pole důlního co do směru a velikosti, jest dána i jeho šířka směrem i velikostí svou; délku a šířku vyměřiti jest tím způsobem, aby přišlo znamení kutací do prostřed míry důlní (§ 37 hor. z.). Žádá-li několik osob o udělení pole důlního, přísluší právo zvoliti rozsah a polohu důlního pole dle ustanovení zákonných té osobě, jejíž žádost o propůjčení byla úřadu hornímu dříve podána (§ 52 hor. z.). Podá-li několik uchazečů žádost o totéž důlní pole téhož dne, obdrží je společně, nemohou-li se sjednotiti o jeho rozdělení (§ 53). Toto společenství téhož pole důlního při žádostech podaných téhož dne k úřadu hornímu zakládá se na ustanoveních občanského zákonníka, který rovněž prohlašuje za společné vlastnictví věci, k níž několika osobám přísluší rovné právo

(§§ 415, 421 a 854 o. o. z.). Prioritu nálezu nelze míti za rozhodující nikoli nález vyhraženého nerostu, nýbrž otevření ložiště rozhoduje; avšak otevření samo o sobě není dílem okamžiku, nýbrž uskutečňuje se ponenáhlu, při čemž lze jen v případech velmi řídkých vésti důkaz co do okamžiku, jímž ložisko úplně se otevírá, a okolnost tato musí býti uznána teprve zvlástní komisí.

Případ tohoto společenství nastoupí obyčejně jen tam, kde dva sousední podnikatelé skorem současně otevřeli ložiska a pak současně podali žádost o zápis knihovní. Leč v tomto případu má se každý žadatel ucházeti o samostatnou zákonnou míru důlní (§ 53 hor. z.; viz motivy k hornímu zákonu str. 117).

II. Nabytí a používání důlních polí.

Zakládání staveb kutacích, zjednání i užívání polí důlních v denních měrách nebo pod nimi, nesmí býti překaženo měrami denními; jich vlastníkům přísluší však v případu poškození rovné právo na náhradu škody jako vlastníkům povrchu, kteří dotčeni byli dolováním (§ 84 hor. z.). Spolu s polem důlním propůjčen jest všecek prostor do nekonečné výšky i hloubky (§ 42 hor. z.), a nelze proto ku propůjčeným důlním měrám propůjčiti měr denních.

III. Obnovení mezí důlních polí.

Každý majitel důlního pole má právo žádati u úřadu horního za obnovení mezníků, jež se staly neznatelnými (§ 67 hor. z.). Revisi a opravu účastníky uznaného a pravoplatného vyměření důlního pole nelze provésti k jednostranné žádosti proti výslovné vůli druhé strany; pořad práva není však vyloučen (§ 67 hor. z.) [rozh. min. obch. ze dne 17. dubna 1864 č. 1740]. Mezníky polí důlních účastny jsou zvláštní ochrany zákona jako všechna znamení položená k určení mezí; odstraní-li se nebo přeloží-li se v tom úmyslu, aby se tím způsobila někomu škoda, je tu skutková povaha zločinu podvodu (§ 199 tr. z.). V tomto případu a v jiných případech, kde značky mezní náhodou nebo činem bezděčným stanou se neznatelnými, může držitel pole důlního u úřadu horního žádati za jich obnovení. Vyměření a vykolíkování propůjčených měr důlních poznamená se v knize propůjčkové (§ 51 hor. z.). Aby úřad horní provedl vyměření a sice vykolíkování, pokud se tak nestalo již ve smyslu § 65 hor. z., dále obnovení mezí a určení mezí v dole, má úředník revírní v příhodný čas hornímu úřadu případný návrh učiniti. Vyskytnou-li se při vyměření důlních měr nebo kladení mezníků spory, jichž nelze po dobrém odbýti, má horní měřič všechny sporné předměty seznamenati a předmět sporu co nejjasněji vytknouti, načež horní hejtmanství vyřizujíc věc odkáže soupeře s vyrovnáním sporných nároků na pořad práva.

IV. Propůjčení důlních polí nebo vyměření nemůže býti na újmu jiným držitelům dolů co do stáří jich v poli nebo jinakých dříve nabytých práv (§ 70 hor. z.). Vyskytnou-li se po propůjčení pole důlního stížnosti na porušení starších, již nabytých práv, kterých při prohledání hor nebylo dbáno, nebo která při tom vyrovnána nebyla, sluší stížnosti ty ve smyslu § 75 hor. z. na místě vyšetřiti u přítomnosti všech účastníků, při tom sporný předmět zjistiti a pokusiti se o smírné uklizení celého sporu. Neshodnou-li se nijak strany, odkáží se na pořad práva a horní hejtmanství nařídí jen ona prozatimní policejní opatření zjišťovací, která mají za účel zachovati předmět (§ 52 prov. předp.). Dokáže-li však starší majitel hor, že byl ve svých nabytých právech novou propůjčkou poškozen, může své

stáří v poli přivésti ku platnosti kdykoliv a nedocílí-li se o tom u horního úřadu smíru, může nároky své provésti pořadem práva.

V. Sloučení polí důlních.

Propůjčené míry důlní nebo pole důlní lze bez rozdílu, zda náleží témuž držiteli či držitelům různým, k jich žádosti sloučiti v jediné větší pole s jedním ústředním hloubením

1. hraničí-li přímo;

2. lze-li sloučením dolování účelněji provozovati (§ 112 hor. z.).

Zvláštním úkolem horního zákona jest učiniti a podporovati ona opatření, která takovémuto upravení horního vlastnictví jsou na prospěch, a s tohoto hlediska nesou se ustanovení §§ 112—114 k tomu, aby umožněna byla zejména komasace (sloučení, sražení) více polí důlních v jednu provozovárnu, poskytnouti jim dle okolností výhod a zvlášť vhodným způsobem je upraviti. Udržování hor bývá spojeno s různými překážkami; jsou-li totiž ložiska příliš hluboká a stavba šachet obtížna, byl by nezbytným značný náklad, kdyby každé důlní pole mělo míti své zvláštní hloubení. Konečně může býti nevýhodným založiti na různých místech současně ložiska ku těžení nerostů. Ve všech těchto případech jest sloučení několika důlních měr výhodno a účelno. Zákon připouští sloučení při bezprostředním sousedství za účelem výhodnějšího provozování. Jsou-li na různých dolech různá hypotekární břemena nebo táž břemena v různém pořadu zapsána, lze sloučení polí důlních jen tehdy dovoliti, když se předloží souhlas věřitelů a prohlášení jich, v jakém pořadu přenésti sluší břemena ta na sloučený majetek (§ 112 odst. 2 hor. z.).

Zřetel na břemena hypotekární odůvodňuje se tím, že se často spojují cennější doly s méně cennými, což by po případě mohlo býti na závadu věřitelům; nemají býti tedy jich nabytá práva poškozena a bez jich souhlasu nemá v hypotece nastati nižádná změna, jsou-li různá hypotekární břemena zapsána na různých dolech nebo tatáž břemena v jiném pořadu. Úřední sloučení sousedních cechů dálo se arciť i dle dřívějších zákonů horních. Avšak to vázáno bylo takovými podmínkami a bylo vůbec tak kuse upraveno, že podniky horní v tom nalézaly jen poměrně skrovné podpory své podnikatelské činnosti. Při slučování několika dolů nejde jen o jich knihovní soupis, čehož bylo by si přáti ku povznesení úvěru horního podniku a ku položení pevného základu hypotekárního a v jichž příčině horní zákon ani zvláštní normy nevytýká, ani obmezení nestanoví, nýbrž jde o skutečné jich spojení v podnik jediný, t. j. v jediné větší pole s ústředním hloubením. Všeobecnou zásadou jest však, že za sloučení vždy žádati musí majitelé dolů, že však nelze to nařídíti z moci úřední aneb na žádost jednoho jen držitele. Nelze též donutiti třetí osobu, aby k tomu přistoupila. Zvláště sluší zmíniti se o slučování dolů, které náleží různým držitelům (buď zcela jiným osobám nebo témže, leč v různém poměru). Sloučí-li se zajisté doly patřící témuž majiteli, nemění se tím poměr držební. Jedná-li se však o doly různých držitelů, pak je potřebí předchozího dohodnutí podílníků o jich dalších podílech na celku (§ 112 hor. z.).

Polepšovny viz Káznice.

Policie.

I. Pojem a význam.

Výraz »policie« jest latinská forma řeckého »*πολιτεία*« v původním svém významu t. j. ústava státu nebo stát samotný. Ve středověku vzešel